

SANITETSKI MAJOR DR PAVLE VOJTEH (1876—1915)
ŽRTVA PEGAVOG TIFUSA ZA VREME PRVOG SVETSKOG RATA
ca

*Dragoljub DIVLJANOVIĆ
Slobodan ĐORĐEVIĆ*

O DR PAVLU VOJTEHU, LEKARU I BORCU PROTIV PEGAVOG tifusa, pisano je samo jednom, i to ukratko¹. O drugim njegovim kolegama i saborcima pisano je mnogo češće i mnogo više, i ne bez razloga, naravno. Oni su to itekako zaslužili svojim radom i svojom žrtvom.

Dr. Pavle Vojteh

Stidljivo pisanje o dr Pavlu Vojtehu bilo nam je neuobičajeno. Činilo nam se da je morao postojati neki razlog zbog čega se postupalo tako prema njemu. Zašto se prelazilo preko činjenica da je on bio neobično cenjen, ugledan stručnjak, po prirodi vedar i duhovit čovek i zašto se omalovažavala njegova najveća žrtva, jer je on dao i sebe u borbi protiv pegavca.

I zaista prvi dodir sa njegovim fotografijama i njegovom decom dao je našoj sumnji za pravo². Dr Pavle Vojteh je bio neobično vedar i društven čovek. Zato je njegova kuća uvek bila stecište prijatelja i drugova. Međutim, među njima su bili i »crnorukci« Apis, Stojišić i drugi. Verovatno je ovo bio razlog što se o njemu nije pisalo u onolikoj meri kako je on to bio zaslužio. Zato su se ljudi ustručavali da istaknu čak i njegovu plemenitost i čovekoljublje, osobine koje čoveka čine čovekom. Iz istog razloga se i njegova udovica godinama sudila sa državom, trudeći se da dokaže da je njen suprug umro na vojnoj dužnosti. Nekome nije bilo nikako jasno da je umreti od pegavca kao sanitetski major i referent saniteta Drinske divizije, značilo istovremeno i umreti na vojnoj dužnosti. Tim pre što je ogroman broj stanovništva bio oboleo od pegavca, a svi ljudi na vojnoj dužnosti i cela zemlja bili su ratište na kome se borilo na život i smrt. Ukazujući na ovu činjenicu mi istovremeno pokušavamo da ispravimo nepravdu prema ovom čoveku čiju veličinu i žrtve ljudi nisu dovoljno ocenili.

Dr Pavlje Vojteh rođen je u Valjevu 1876. god. Bio je trgovačko dete iz porodice oca Čeha koji se doselio u Valjevo. Igrajući se kao dete, bezbrižno među svojim vršnjacima, nije ni slutio da će umreti rano, u vrtlogu jednog rata, ne doživевši ni četrdeset godina života. Po završenju gimnaziji u Valjevu, upisuje se na Bečki medicinski fakultet koga je završio 1900. god., često se mučeći u oskudici, jer mu ono što je dobijao od kuće nije bilo dovoljno.

Iako ga je prof. dr Naisser, uočivši njegovu bistrinu i darovitost, zadržavao da ostane kod njega kao asistent, dr Vojteh se vraća, pun želje da se u Srbiji ogleda kao praktični lekar. On i dr Draga Babićeva su učinili isto. Nešto neodoljivo ga je vuklo u Srbiju. Ostavio je lep život i izgled za napredovanje i došao među nepismene seljake sa željom da im pomogne i olakša težak život. O nekom akademskom napredovanju u Srbiji tada nije moglo biti ni govora. Posmatrajući ove generacije idealista i entuzijasta, moramo se diviti njihovim postupcima i nemamo dovoljno reći da im izrazimo zahvalnost za ono što su oni učinili.

Prvo mesto službovanja bilo mu je Gornji Milanovac gde je bio sreski lekar. Pošto se 1901. god., oženio, odlazi u Beč, gde je bio na specijalizaciji iz interne medicine do 1903. god. Po povratku iz Beča, on je sreski lekar u Paraćinu a zatim na Ubu. Godine 1908. prelazi u Valjevo gde je na dužnosti sreskog lekara. Kada je izbio Balkanski rat on se našao na vojnoj dužnosti u Drinskoj diviziji. Kao njen lekar bio je i pod Jedinom. Prvi svetski rat dočekao je kao major i referent saniteta Drinske divizije.

Razboleo se od pegavca za vreme dok je bio na dužnosti u Koceljevi. Već teško bolestan donet je u Valjevo i smešten u svoju kuću, koja se nalazila u Karađorđevoj ulici, gde je nekada bila fotografska radnja.

Kako mu je stan bio potpuno opljačkan od strane Austrijanaca, oboleli doktor je bio smešten na pod. U susednoj sobi ležao je mrtav jedan neprijateljski konj. Oko obolelog doktora našli su se odmah njegova porodica, koja je dotle bila u izbeglištvu i mnogobrojni drugovi i prijatelji, kao i dr Selimir Đorđević. Dr Draga Babićeva je tada već bila umrla. Iako teško bolestan, u trenucima svesti, pravio je šale na svoj i tuđi račun, iako potpuno uveren da će umreti, i da mu srce neće izdržati.

I zaista, umro je 23. januara 1915. god. (po starom kalendaru) i sahranjen u Valjevu na starom Bairskom groblju. Od pegavca su umrli još i doktorov brat i snaha.

Po uređenju groblja u park, kosti dr Vojteha nisu iskopane i prenete na drugo mesto, jer je on, još za života, isticao želju da počiva u nekom parku, te mu je ta želja i ispunjena.

I tako je ovaj mladi lekar i oficir, blagorodan i dobar čovek, položio kao i mnoge druge njegove kolege tada, svoj život, stradavši zajedno sa svojim narodom.

Možda bi pokoljenjima trebalo na neki način obeležiti ovu žrtvu, koju, generacije koje dolaze, i koje uče, žive i rade u Valjevu, i ne znaju. Jer plemenitost i plemenite ljude ne treba zaboravljati, i treba njihove primere isticati mladima za uzor.

Literatura

¹Poginuli i umrli lekari i medicinari u ratovima 1912—1919. godine, Srpsko lekarsko društvo, Beograd, 1922. — ²Usmena saopštenja ćerke dr Vojteha, doc. dr Milice Vojteh.

MAJOR PAVLE VOJTEH (1876—1915), DOCTOR AND VICTIM OF TYPHUS FEVER DURING THE FIRST WORLD WAR

Dragoljub DIVLJANOVIC
Slobodan DJORDJEVIĆ

THE AUTHORS GIVE BIOGRAPHICAL DATA AND DESCRIBE THE LIFE OF Pavle Vojteh, major and doctor, who died together with many of his fellow-countrymen of typhus fever during the First World War.